

Π.3.2.1 Εκπαιδευτικά σενάρια και μαθησιακές δραστηριότητες, σύμφωνα με συγκεκριμένες προδιαγραφές, που αντιστοιχούν σε 30 διδακτικές ώρες ανά τάξη

Αρχαία Ελληνική Γραμματεία

Γ΄ Γυμνασίου

Θεματική ενότητα:

Ευριπίδη, «Ελένη», Α΄ Επεισόδιο: στ. 437 - 575

Τίτλος:

«Το παιχνίδι των αντιθέσεων»

ΜΑΡΙΑ ΤΣΟΥΜΑΡΗ

ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ

Θεσσαλονίκη 2012

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ

ΠΡΑΞΗ: «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» MIS 296579 (κωδ. 5.175), - ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΠΡΑΞΗ, στους άξονες προτεραιότητας 1-2-3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», η οποία συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και εθνικούς πόρους.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Ι.Ν. ΚΑΖΑΖΗΣ

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ: Π.3.2.1. Εκπαιδευτικά σενάρια και μαθησιακές δραστηριότητες, σύμφωνα με συγκεκριμένες προδιαγραφές, που αντιστοιχούν σε 30 διδακτικές ώρες ανά τάξη.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΑΡΑΔΟΤΕΟΥ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ

Υπεύθυνοι υπο-ομάδας εργασίας αρχαίας ελληνικής γλώσσας δευτεροβάθμιας: Λάμπρος Πόλκας, Κοσμάς Τουλούμης

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

<http://www.greeklanguage.gr>

Καραμαούνα 1 – Πλατεία Σκρα Τ.Κ. 55 132 Καλαμαριά, Θεσσαλονίκη

Τηλ.: 2310 459101 , Φαξ: 2310 459107, e-mail: centre@komvos.edu.gr

Α. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

Τίτλος

Το παιχνίδι των αντιθέσεων

Δημιουργός

Μαρία Τσούμαρη

Διδακτικό αντικείμενο

Αρχαία Ελληνική Γραμματεία (από μετάφραση)

(Προτεινόμενη) Τάξη

Γ΄ Γυμνασίου

Χρονολογία

Δεκέμβριος 2012

Διδακτική/Θεματική Ενότητα

Δραματική Ποίηση - Ευριπίδης, «Ελένη»: Α΄ Επεισόδιο, στ. 437-575

Διαθεματικό

Όχι

Εμπλεκόμενα γνωστικά αντικείμενα

—

Χρονική διάρκεια

8 διδακτικές ώρες

Χώρος

I. Φυσικός χώρος:

Εντός σχολείου: αίθουσα διδασκαλίας, εργαστήριο πληροφορικής, αίθουσα πολλαπλών χρήσεων.

II. Εικονικός χώρος: διαδίκτυο.

Προϋποθέσεις υλοποίησης για δάσκαλο και μαθητή

Για την υλοποίηση του σεναρίου απαιτείται:

- I. Σε επίπεδο υλικοτεχνικής υποδομής:
 - α. η ύπαρξη διαδραστικού πίνακα στην αίθουσα διδασκαλίας με σύνδεση στο διαδίκτυο ή, εναλλακτικά, προβολικό μηχάνημα που να συνδέεται με φορητό υπολογιστή.
 - β. εργαστήριο πληροφορικής με πρόσβαση στο διαδίκτυο ή, εναλλακτικά, η ύπαρξη τεσσάρων τουλάχιστον φορητών υπολογιστών συνδεδεμένων με το διαδίκτυο στην αίθουσα διδασκαλίας.
- II. Σε επίπεδο μαθητικών δεξιοτήτων:
 - α. Οι μαθητές πρέπει να είναι εξοικειωμένοι με τη χρήση λογισμικών κειμενογράφου (Word), παρουσίασης (PowerPoint) και εννοιολογικού χάρτη ([FreeMind](#)), και με την πλοήγηση στο διαδίκτυο.
 - β. Οι μαθητές πρέπει να είναι μνημόνοι στην εργασία σε ομάδες.

Σε αντίθετη περίπτωση, ο διδάσκων φροντίζει πριν από την εφαρμογή του σεναρίου να εξασφαλίζει αυτές τις προϋποθέσεις και να ασκήσει στοιχειωδώς τους μαθητές του.
- III. Σε επίπεδο οργάνωσης της τάξης:
 - α. Χωρισμός των μαθητών σε ομάδες εκ των προτέρων. Βασικό κριτήριο συγκρότησης των ομάδων είναι σε κάθε ομάδα να υπάρχει ένας τουλάχιστον μαθητής που να χειρίζεται επαρκώς Η/Υ, δηλαδή να πληκτρολογεί με σχετική ευκολία και να γνωρίζει να πλοηγείται στο διαδίκτυο.
 - β. Ο διδάσκων, αν το κρίνει απαραίτητο, μπορεί να ορίσει ρόλους για κάθε μέλος των ομάδων, για να διευκολύνει τη συνεργασία των μαθητών: π.χ. χειριστής Η/Υ, συντονιστής, αναγνώστης, γραμματέας, διαμεσολαβητής.

Εφαρμογή στην τάξη

Το συγκεκριμένο σενάριο είναι πρόταση διδασκαλίας.

Το σενάριο στηρίζεται

—

Το σενάριο αντλεί

—

B. ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ/ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Ο Ευριπίδης συνηθίζει (α) να παρουσιάζει τους ήρωές του με χαρακτηριστικά διαφορετικά από αυτά που η μυθική παράδοση τους αποδίδει και (β) να εξελίσσει την υπόθεση με απροσδόκητα επεισόδια. Αυτή την «ποιητική της ανατροπής», την «ειρωνική» μέθοδο του Ευριπίδη επιχειρεί να αναδείξει το παρόν σενάριο, όπως εφαρμόζεται στο Α΄ Επεισόδιο της «Ελένης» και όπως αποδίδεται σε σκηνικές του παραστάσεις. Επίσης, διερευνά το θέμα της «ανάγκης», όπως το πραγματεύονται οι ευριπίδειοι ήρωες και όπως το αντιλαμβάνονται στην καθημερινότητά τους οι μαθητές.

Γ. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σύλληψη και θεωρητικό πλαίσιο

Η διδακτική πρόταση στηρίζεται στη διερευνητική ανακαλυπτική μάθηση και τη θεωρία της ζώνης επικείμενης ανάπτυξης (Vygotsky, 1978). Επίσης, αξιοποιούνται οι πολυγραμματισμοί (Kress, 2000 / Kress & van Leeuwen, 2001) και στο πλαίσιο του ρόμβου της γλωσσικής εκπαίδευσης (Κουτσογιάννης, 2012) δίνεται έμφαση στην ανάπτυξη των μαθητών ως κριτικών υποκειμένων και στην ενθάρρυνσή τους να αναλάβουν πρωτοβουλίες. Προκρίνονται, επίσης, βιωματικές μέθοδοι μάθησης, όπως η δραματοποίηση.

Δ. ΣΚΕΠΤΙΚΟ-ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΤΟΥΣ

Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες, πεποιθήσεις, πρότυπα, στάσεις ζωής

Επιδιώκεται οι μαθητές / μαθήτριες:

- Να αναζητήσουν τις βασικές αντιθέσεις που διέπουν το Α΄ Επεισόδιο και αφορούν τον Μενέλαο, το παρελθόν και το παρόν του, τον λόγο και τη σκευή του, τα συναισθήματα και τις προσδοκίες του. Ειδικότερα, να διακρίνουν τα τραγικά ή/και κωμικά στοιχεία στο ήθος του Μενέλαου (τον «αντιρωϊκό» κώδικα).
- Να διαγνώσουν πώς η Γερόντισσα, που είναι δευτερεύον πρόσωπο, δρα καταλυτικά στην εξέλιξη της δράσης και στην ηθογράφηση ενός βασικού ήρωα (σε τι χρησιμεύει η συνάντηση με τη Γερόντισσα;).
- Να ανιχνεύσουν τα βασικά χαρακτηριστικά του ευριπίδειου ήρωα.
- Να συνειδητοποιήσουν πώς αποτυπώνονται στα λόγια του Μενέλαου η απογοήτευση και οι προβληματισμοί της αθηναϊκής κοινωνίας του 412 π.Χ. για τις συνέπειες του πολέμου.
- Να προβληματιστούν σχετικά με την έννοια της «ανάγκης» (ενσυναίσθηση).
- Να προσεγγίσουν ψηφιοποιημένα αποσπάσματα παραστάσεων της «Ελένης».
- Να αποπειραθούν και οι ίδιοι να δραματοποιήσουν το επεισόδιο, επιλέγοντας συγκεκριμένη σκηνοθετική οπτική.

Γνώσεις για τη γλώσσα

Επιδιώκεται οι μαθητές / μαθήτριες:

- Να συνειδητοποιήσουν οι μαθητές τη δομική οργάνωση του Επεισοδίου με τις δύο μονολογικές ρήσεις του Μενέλαου να πλαισιώνουν την έντονη στιχομυθία του με τη Γερόντισσα.
- Να αντιληφθούν τη διαφορά της λειτουργίας του μονολόγου και του διαλόγου.

Γραμματισμοί

Επιδιώκεται οι μαθητές / μαθήτριες:

- Να συντάσσουν έναν εννοιολογικό πίνακα.
- Να παράγουν πολυτροπικά κείμενα.
- Να αποκωδικοποιούν σκηνοθετικές προσεγγίσεις του ευριπίδειου κειμένου και να τοποθετούνται κριτικά απέναντί τους.
- Να καλλιεργήσουν τη φαντασία τους και να οργανώσουν τη δραματοποίηση του ευριπίδειου κειμένου.

Διδακτικές πρακτικές

Με αυτό το σενάριο επιδιώκεται οι μαθητές / μαθήτριες:

- Να αποκτήσουν συνεργατικές δεξιότητες μέσα από ομαδικές δραστηριότητες.
- Να εμπλακούν στην γνωστική διαδικασία βιωματικά, να αυτενεργήσουν και να εκφραστούν καλλιτεχνικά μέσα από δικές τους απόπειρες δραματοποίησης του επεισοδίου.
- Να καλλιεργήσουν την κριτική τους ικανότητα συνδυάζοντας κειμενικά δεδομένα με στοιχεία της καθημερινότητάς τους και να ενισχύσουν την κοινωνική τους ευαισθησία, ανιχνεύοντας τη δύναμη της «ανάγκης» διαχρονικά.
- Να λειτουργήσουν ως υποψιασμένοι θεατές θεατρικών ή όποιων άλλων παραστάσεων.

Ε. ΛΕΠΤΟΜΕΡΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

Αφετηρία

Ο Ευριπίδης, με το παιχνίδι των αντιθέσεων ανάμεσα στο προσδοκώμενο και την απροσδόκητη εξέλιξη, μεθοδεύει τον αιφνιδιασμό τόσο του κοινού όσο και των ηρώων του. Ο αιφνιδιασμός του Μενέλαου στο Α΄ Επεισόδιο λειτουργεί τόσο ανατρεπτικά ώστε να μοιάζει με εμπαιγμό και το επεισόδιο να θεωρείται ιλαροτραγικό. Ή μήπως πρόκειται για σκιαγράφιση μιας βαθιά τραγικής ανθρώπινης

φιγούρας, που βιώνει τη διάψευση των προσδοκιών του και την ακύρωση όλων των πράξεών του; Αυτός ο προβληματισμός που αγγίζει, δυστυχώς, και τα σύγχρονα βιώματα των μαθητών υπήρξε αφετηρία αυτού του σεναρίου.

Σύνδεση με τα ισχύοντα στο σχολείο

Το διδακτικό σενάριο καλύπτει βασικούς διδακτικούς στόχους που προβλέπονται από το [Βιβλίο Εκπαιδευτικού](#) για το Α΄ Επεισόδιο της «Ελένης»: τη γνωριμία με τον Μενέλαο και τη Γερόντισσα, την αναζήτηση των βασικών χαρακτηριστικών του ευριπίδειου ήρωα, την αντίθεση ανάμεσα στο «φαίνεσθαι» και το «είναι» (σ. 35-44). Αναδεικνύει, επίσης, το γεγονός ότι πρόκειται για κείμενο προορισμένο να παρασταθεί. Ακόμη, επεκτείνει τους προβληματισμούς των μαθητών σχετικά με το θέμα της «ανάγκης».

Αξιοποίηση των ΤΠΕ

Στο πλαίσιο του σεναρίου οι μαθητές αναπτύσσουν τις ψηφιακές τους δεξιότητες , χρησιμοποιώντας λογισμικά κειμενογράφου (Word), παρουσίασης (PowerPoint) για την παραγωγή μονοτροπικών και πολυτροπικών κειμένων. Πειραματίζονται με τη σύνταξη [εννοιολογικού χάρτη](#). Αναζητούν και αξιοποιούν ποικίλο υλικό από το διαδίκτυο (*κριτικός γραμματισμός*). Ακούνε και βλέπουν αρχεία παραστάσεων και βιντεοσκοπούν τις δικές τους προσπάθειες. Αναπαράστασης σκηνών του Επεισοδίου (*οπτικοακουστικός γραμματισμός*).

Κείμενα

Κείμενα σχολικών εγχειριδίων

Δραματική Ποίηση - Ευριπίδη «Ελένη» Γ΄ Γυμνασίου:

-Α΄ Επεισόδιο: [1^η Σκηνή, 437-494](#)

-[Βιβλίο Εκπαιδευτικού](#)

Υποστηρικτικό/εκπαιδευτικό υλικό

Λογισμικά

Γενική Γραμματεία Εκπαίδευσης Ενηλίκων - «Ίδρυμα Μελίνα Μερκούρη: Δημόδορος. Μια μέρα στο αρχαίο θέατρο, 1999: [απόσπασμα](#) [πηγή: YouTube].

Βίντεο

[«Ελένη»](#) του Ευριπίδη, Κρατικό Θέατρο Βορείου Ελλάδος, Μονή Λαζαριστών-Σκηνή «Σωκράτης Καραντινός» 2008, μετάφραση: Σοφία Νικολαΐδου, σκηνοθεσία: Γιάννης Παρασκευόπουλος, σκηνικά-κοστούμια: Σοφία Παπαδοπούλου [πηγή: Κρατικό θέατρο Βορείου Ελλάδος]

[«Ελένη»](#) του Ευριπίδη, Κρατικό Θέατρο Βορείου Ελλάδος, Μονή Λαζαριστών-Σκηνή «Σωκράτης Καραντινός» 2008, μετάφραση: Σοφία Νικολαΐδου, σκηνοθεσία: Γιάννης Παρασκευόπουλος, σκηνικά-κοστούμια: Σοφία Παπαδοπούλου [πηγή: YouTube]

Τραγούδια / Ηχητικά αποσπάσματα

[«Ελένη»](#) του Ευριπίδη, Εθνικό Θέατρο, Επίδαυρος 1977, μετάφραση: Τάσος Ρούσσος, σκηνοθεσία: Αλέξης Σολομός, μουσική: Ιάννης Ξενάκης σκηνογραφική επιμέλεια: Κλεόβουλος Κλώνης, κοστούμια: Αλέξης Φασιανός [πηγή: Ψηφιοποιημένο Αρχείο Εθνικού Θεάτρου]

[«Ελένη»](#) του Ευριπίδη, Εθνικό Θέατρο, Επίδαυρος 1977, μετάφραση: Τάσος Ρούσσος, σκηνοθεσία: Αλέξης Σολομός, μουσική: Ιάννης Ξενάκης σκηνογραφική επιμέλεια: Κλεόβουλος Κλώνης, κοστούμια: Αλέξης Φασιανός [πηγή: YouTube]

Ιστοσελίδες

[FreeMind](#) [Ελεύθερο λογισμικό κατασκευής εννοιολογικών χαρτών]

Διδακτική πορεία/στάδια/φάσεις

Α΄ Φάση

2 διδακτικές ώρες στην τάξη με διαδραστικό πίνακα:

Οι μαθητές είναι εκ των προτέρων χωρισμένοι σε τέσσερις ομάδες και μοιράζονται το [Φύλλο Εργασίας Α](#). Ο διδάσκων θυμίζει στους μαθητές ότι ο σκηνικός χώρος έχει μένει κενός μετά την αποχώρηση της Ελένης και του Χορού στο παλάτι. Το νέο πρόσωπο που θα εμφανιστεί πρέπει και αυτό να αυτοπαρουσιαστεί. Σε αυτό θα πρέπει να εστιάσουν την προσοχή τους. Οι μαθητές, με κλειστά τα βιβλία τους, ακούνε σε δύο φάσεις από το αρχείο του Εθνικού Θεάτρου το ηχητικό απόσπασμα της 1^{ης} σκηνής του Α΄ Επεισοδίου από την παράσταση της «Ελένης» του Ευριπίδη, που παρουσιάστηκε στην Επίδαυρο το 1977: αρχικά, τους στ. 437-464 και κατόπιν τους στ. 465-494. Στη συνέχεια, καλούνται να συγκρίνουν τα λόγια του Μενέλαου με τη σκευή του. Στόχος είναι να συνειδητοποιήσουν τη διάσταση ανάμεσα στα λεγόμενα (καυχησιολογία) και τη σκηνική παρουσία του ευριπίδειου ήρωα. Έπειτα, συμβουλευόμενοι και το κείμενο της σκηνής στα βιβλία τους δημιουργούν στο διαδραστικό πίνακα έναν [εννοιολογικό χάρτη](#) με τις αντιθέσεις που διέπουν τη σκηνή και, ειδικότερα, το πρόσωπο του Μενέλαου. Ως εργασία στο σπίτι επιλέγουν μία από τις τρεις δραστηριότητες που τους προτείνονται.

Β΄ Φάση

2 διδακτικές ώρες στο εργαστήριο Η/Υ και 1 ώρα στην τάξη:

Οι τέσσερις ομάδες των μαθητών αναλαμβάνουν ανά δύο να επεξεργαστούν τα δύο Φύλλα Εργασίας [B1](#) και [B2](#), που περιλαμβάνουν δύο φάσεις και αφορούν τη 2^η Σκηνή του Επεισοδίου: η φάση Α είναι διαφοροποιημένη για κάθε ομάδα, ενώ η φάση Β είναι κοινή και αναφέρεται α) στην «ανάγνωση» του ηχητικού αποσπάσματος της 2^{ης} σκηνής του Α΄ Επεισοδίου από την παράσταση της «Ελένης» του Ευριπίδη, που παρουσιάστηκε στην Επίδαυρο το 1977 από το Εθνικό Θέατρο και β) στην «ανάγνωση» του σχετικού βίντεο της 2^{ης} Σκηνής του Α΄ Επεισοδίου από την παράσταση της «Ελένης» από το Κρατικό Θέατρο Βορείου Ελλάδος το 2008. Οι μαθητές καλούνται να ανιχνεύσουν και να αιτιολογήσουν τις σκηνοθετικές επιλογές και, μέσω αυτών, να συνειδητοποιήσουν τη διάσταση ανάμεσα στην τραγική και τη

φαιδρή διάσταση του ήρωα, όπως αναδεικνύονται από την επικοινωνία του με τη Γερόντισσα. Οι μαθητές κάνουν τις δικές τους επιλογές και δραματοποιούν τη σκηνή. Παρουσιάζουν τη δραματοποίηση της σκηνής σε επόμενη διδακτική ώρα στην τάξη τους.

Γ' Φάση

2 διδακτικές ώρες στο εργαστήριο Η/Υ και 1 ώρα στην τάξη:

Οι μαθητές συζητούν για την επίδραση της επικοινωνίας του Μενέλαου με τη Γερόντισσα και προσπαθούν να αιτιολογήσουν τις αντιδράσεις του ([3^η Σκηνή](#)). Εστιάζουν στην έννοια της «ανάγκης» στη σύγχρονη εποχή και δημιουργούν μια σχετική παρουσίαση. Σε επόμενη ώρα παρουσιάζουν τις εργασίες τους στην ολομέλεια.

Αξιολόγηση

Σε όλες τις φάσεις η αξιολόγηση είναι διαμορφωτική.

ΣΤ. ΦΥΛΛΟ/Α ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Α΄ Φάση

Επεισόδιο Α΄-Σκηνή 1η

Κοινό Φύλλο Εργασίας Α

Να ακούσετε το [ηχητικό απόσπασμα](#) (στ. 437-464) από την παράσταση της «Ελένης» του Ευριπίδη, που παρουσιάστηκε στην Επίδαυρο το 1977 από το Εθνικό Θέατρο.

Κατόπιν, να απαντήσετε στις παρακάτω ερωτήσεις:

- Ποιος είναι αυτός που μιλά;
- Πώς αυτοπαρουσιάζεται;
- Για ποια πράγματα καυχιέται και για ποια ελεεινολογεί τον εαυτό του;
- Αν ήσασταν σκηνοθέτες, με τι σκευή και τι ύφος θα τον παρουσιάζατε;

Ας συνεχίσουμε την ακρόαση:

- Ποιες **πρόσθετες πληροφορίες** αντλείτε για τον ευριπίδειο ήρωα μέσα από τα λόγια του;
- Οι πληροφορίες αυτές αλλάζουν την αρχική εικόνα που είχατε σχηματίσει για αυτόν;
- Αν δεν ήσασταν ακροατές αλλά **θεατές** της παράστασης, ποιες από αυτές τις πρόσθετες πληροφορίες θα γίνονταν αμέσως αντιληπτές, τι συναισθήματα και ποιες σκέψεις θα σας προκαλούσαν;

Αποστολή σας:

Να κάνετε έναν [εννοιολογικό χάρτη](#) με τις αντιθέσεις που χαρακτηρίζουν τον Μενέλαο.

Εργασία για το σπίτι

Να επιλέξετε μία από τις παρακάτω εργασίες:

A1

Να παρακολουθήσετε το παρακάτω [απόσπασμα](#) από το λογισμικό «Δημόδωρος».

Σύμφωνα με τις πληροφορίες που παίρνετε από το βίντεο, από το Παράλληλο κείμενο 1

στο σχολικό βιβλίο (σ. 41) και όσα στοιχεία συλλέξατε από το Α΄ Επεισόδιο, να επισημάνετε τα χαρακτηριστικά των ευριπίδειων ηρώων.

A2

Υποθέστε πως είστε ο ευριπίδειος Μενέλαος και χτυπώντας την πόρτα του παλατιού σας οδηγούν στον βασιλιά Θεοκλύμενο. Πώς θα αυτοπαρουσιαζόσασταν και τι θα προσδοκούσατε; Να γράψετε σε ευθύ λόγο τα λόγια που θα του απευθύνετε. Να λάβετε υπόψη σας την εικόνα που έχει ο Μενέλαος για τον εαυτό του.

A3

Υποθέστε πως είστε η ευριπίδεια Ελένη και βλέπετε και ακούτε τον Μενέλαο. Τι του λέτε; Να λάβετε υπόψη και τις προσδοκίες που έχει η Ελένη για τον Μενέλαο.

B' Φάση

Φύλλο Εργασίας Β1

Φάση Α

1. Η ειρωνική μέθοδος του Ευριπίδη συνίσταται στην ανατροπή των βεβαιότητων, στη μη αναμενόμενη εξέλιξη των πραγμάτων. Ποιες βεβαιότητες-πεποιθήσεις του Μενέλαου ανατρέπονται από τη συνάντησή του με τη Γερόντισσα-θυρωρό; Για να απαντήσετε στην ερώτηση, να θυμηθείτε για ποια δεδομένα καυχιέται ο Μενέλαος στην προηγούμενη σκηνή και, κατόπιν, να επισημάνετε ποιες νέες πληροφορίες παίρνει ο Μενέλαος από τη Γερόντισσα. Να συμπληρώσετε τον παρακάτω πίνακα:

Στίχοι	Βεβαιότητες	Ανατροπή

Φάση Β κοινή

1. Να ακούσετε το [ηχητικό απόσπασμα](#) της 2^{ης} Σκηνής του Α΄ Επεισοδίου από την παράσταση της «Ελένης» του Ευριπίδη από το Ψηφιοποιημένο Αρχείο του Εθνικού Θεάτρου ή, εναλλακτικά, [εδώ](#). Σε κάποια σημεία του ηχητικού αποσπάσματος υπάρχει **έντονη αντίδραση του κοινού**. Να επισημάνετε αυτά τα σημεία και να περιγράψετε την αντίδραση.
2. Να παρακολουθήσετε το [απόσπασμα](#) της παράστασης της «Ελένης» του Ευριπίδη από το Κρατικό Θέατρο Βορείου Ελλάδος το 2008. Εναλλακτικά, μπορείτε να το βρείτε [εδώ](#). Να απαντήσετε στις παρακάτω ερωτήσεις:
 - Ποια είναι η σκευή του Μενέλαου; Ποια στοιχεία της παραπέμπουν στην κατάσταση στην οποία βρίσκεται ο ήρωας;
 - Πώς παρουσιάζεται η Γερόντισσα-θυρωρός (σκευή, ήθος); Ποια στοιχεία της σκευής της παραπέμπουν στην ιδιότητά της;
 - Ποιες σκηνοθετικές επιλογές της συγκεκριμένης παράστασης παραπέμπουν σε μια «τραγική» ή σε μια «κωμική» ανάγνωση του Α΄ Επεισοδίου;
 - Υποθέστε ότι θα σκηνοθετήσετε τη 2^η Σκηνή του Α΄ Επεισοδίου. Να περιγράψετε τη σκηνοθετική οπτική που θα επιλέγατε και τους λόγους της επιλογής σας.
 - Να προετοιμάσετε τη δραματοποίηση της σκηνής και να την παρουσιάσετε στην ολομέλεια της τάξης.

Φύλλο Εργασίας Β2

Φάση Α

1. Η ειρωνική μέθοδος του Ευριπίδη συνίσταται στην ανατροπή των βεβαιοτήτων, στη μη αναμενόμενη εξέλιξη των πραγμάτων. Πώς αντιδρά ο Μενέλαος απέναντι στην απορριπτική στάση της Γερόντισσας; Να συμπληρώσετε τον παρακάτω πίνακα:

Η Γερόντισσα είναι		Ο Μενέλαος είναι	
Η Γερόντισσα φέρεται		Ο Μενέλαος φέρεται	

Τι είναι αναμενόμενο στη στάση του Μενέλαου και της Γερόντισσας και τι όχι; Τι συναισθήματα σας προκαλεί ο Μενέλαος;

Φάση Β κοινή

1. Να ακούσετε το [ηχητικό απόσπασμα](#) της 2^{ης} Σκηνής του Α΄ Επεισοδίου από την παράσταση της «Ελένης» του Ευριπίδη από το Ψηφιοποιημένο Αρχείο του Εθνικού Θεάτρου ή, εναλλακτικά, [εδώ](#). Σε κάποια σημεία του ηχητικού αποσπάσματος υπάρχει **έντονη αντίδραση του κοινού**. Να επισημάνετε αυτά τα σημεία και να περιγράψετε την αντίδραση.
2. Να παρακολουθήσετε το [απόσπασμα](#) της παράστασης της «Ελένης» του Ευριπίδη από το Κρατικό Θέατρο Βορείου Ελλάδος το 2008. Εναλλακτικά, μπορείτε να το βρείτε [εδώ](#). Να απαντήσετε στις παρακάτω ερωτήσεις:

- Ποια είναι η σκευή του Μενέλαου; Ποια στοιχεία της παραπέμπουν στην κατάσταση στην οποία βρίσκεται ο ήρωας;
- Πώς παρουσιάζεται η Γερόντισσα-θυρωρός (σκευή, ήθος); Ποια στοιχεία της σκευής της παραπέμπουν στην ιδιότητά της;
- Ποιες σκηνοθετικές επιλογές της συγκεκριμένης παράστασης παραπέμπουν σε μια «τραγική» ή σε μια «κωμική» ανάγνωση του Α΄ Επεισοδίου;
- Υποθέστε ότι θα σκηνοθετήσετε τη 2^η Σκηνή του Α΄ Επεισοδίου. Να περιγράψετε τη σκηνοθετική οπτική που θα επιλέγατε και τους λόγους της επιλογής σας.
- Να προετοιμάσετε τη δραματοποίηση της σκηνής και να την παρουσιάσετε στην ολομέλεια της τάξης.

Γ' Φάση

Επεισόδιο Α' - Σκηνή 3^η

Φύλλο Εργασίας Γ κοινό

Φάση Α

Σε ένα έγγραφο του Word να απαντήσετε στις παρακάτω ερωτήσεις:

- Να εστιάσετε στη δομή του Α' Επεισοδίου: Πώς χρησιμοποιείτε ο μονόλογος και πώς ο διάλογος;
- Επηρέασε τις επιλογές του Μενέλαου η επικοινωνία του με τη Γερόντισσα;
- Πώς αιτιολογείτε την αντίδραση του Μενέλαου μετά την επικοινωνία του με τη Γερόντισσα;
- Θεωρείτε τον Μενέλαο «τραγικό» ή «φαιδρό» πρόσωπο;

Φάση Β

Η τελευταία απολογητική φράση του Μενέλαου στο Α' Επεισόδιο είναι: «Η πιο μεγάλη δύναμη 'ναι η ανάγκη» (στ. 575):

- Με ποιες ανάγκες βρίσκεται αντιμέτωπος ο Μενέλαος;
- Πώς επηρέασαν αυτές οι ανάγκες το ήθος του;
- Συμφωνείτε με τη φράση αυτή του Μενέλαου;
- Ποιες σημασίες έχει η λέξη «ανάγκη» στην εποχή μας και με ποιες καταστάσεις συνδέεται; Γνωρίζετε ανθρώπους που βρίσκονται σε ανάγκη;
- Αν βρισκόσασταν ποτέ εσείς σε ανάγκη, πώς υποθέτετε ότι θα αντιδρούσατε;

Αφού συζητήσετε ως ομάδα το θέμα αυτό, να δημιουργήσετε μια **παρουσίαση** σχετική με την **έννοια της «ανάγκης» στις μέρες μας** με τίτλο «Σύγχρονοι Μενέλαοι». Να παρουσιάσετε την εργασία σας στην ολομέλεια.

Ζ. ΑΛΛΕΣ ΕΚΔΟΧΕΣ

Η εργασία [A1](#) για το σπίτι θα μπορούσε εναλλακτικά να χρησιμοποιηθεί είτε ως αφόρμηση στην Α΄ Φάση είτε αμέσως μετά την ακρόαση της [Α΄ Σκηνής του Προλόγου](#). Θα μπορούσε, επίσης, η φάση αυτή να εφαρμοστεί στο εργαστήριο πληροφορικής και να ζητηθεί από τους μαθητές να διερευνήσουν τις σκηνοθετικές-ενδυματολογικές εκδοχές του ναυαγού Μενέλαου, παραπέμποντάς τους στις ιστοσελίδες του Εθνικού Θεάτρου, του Κρατικού Θεάτρου Βορείου Ελλάδος και άλλων θεατρικών οργανισμών. Θα μπορούσαν, ακόμη, να εκμεταλλευτούν τις αντίστοιχες ιστοσελίδες εστιάζοντας στη θεατρική κριτική. Σε μια επέκταση του σεναρίου, θα μπορούσε να διερευνηθεί από τους μαθητές η σχέση του «γελοίου» με το «τραγικό», για να θυμηθούμε και τη ρήση του Σ. Μπέκετ πως η μοναδική εκδοχή του τραγικού είναι αυτή που αναδεικνύεται μέσα από το γελούιο. Επιπλέον, θα μπορούσαν ως σημεία αναφοράς να χρησιμοποιηθούν αποσπάσματα έργων σύγχρονης δραματουργίας, όπως π.χ. «Το μεγάλο μας τσίρκο» του [Ιάκωβου Καμπανέλλη](#) και να εξεταστεί και η άλλη πλευρά του θέματος, η συνύπαρξη τραγικών στοιχείων σε έργα που ορίζονται ως κωμικά.

Η. ΚΡΙΤΙΚΗ

Αν οι μαθητές δεν είναι εξοικειωμένοι με τη χρήση εννοιολογικών χαρτών, θα πρέπει ο διδάσκων να φροντίσει να τους εισάγει στη λειτουργία και τη λογική τους. Επίσης, μπορεί να χρειαστεί περισσότερος χρόνος κατά την εφαρμογή του σεναρίου στη Β΄ Φάση, καθώς η δραματοποίηση είναι πάντοτε διαδικασία χρονοβόρα, και στη Γ΄ Φάση, γιατί οι δραστηριότητες είναι αρκετές για παιδιά που δεν είναι εξασκημένα στην ομαδική εργασία με ΤΠΕ.

Θ. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Άντερσον, Μπ. 1997 [1991]. *Φανταστικές κοινότητες*. Μτφρ. Π. Χατζαρούλα. Αθήνα: Νεφέλη.

Αποστολίδου, Β. & Ε. Χοντολίδου (επιμ.). 2002. *Λογοτεχνία και εκπαίδευση*. Αθήνα: «Τυπωθήτω» - Γ. Δαρδανός.

Γεωργουσόπουλος, Κ. *Η ειρωνική ματιά*, εφημ. «Τα Νέα», 03/02/2009.

<http://www.tanea.gr/vivliodromio/?aid=8476>

Ιακώβ, Δ. 2001. *Η ποιητική της αρχαίας ελληνικής τραγωδίας*. Αθήνα: ΜΙΕΤ.

Καπλάνη, Β. & Λ. Κούντουρα. 2004. «Η λογοτεχνία στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση: από τον μαθητή στον αναγνώστη». Στο *Διαβάζοντας λογοτεχνία στο σχολείο... Μια νέα πρόταση διδασκαλίας*, επιμ. Β. Αποστολίδου, Β. Καπλάνη & Ε. Χοντολίδου. Αθήνα: «Τυπωθήτω» - Γ. Δαρδανός, 161-168.

Κουτσογιάννης, Δ. 2007. *Πρακτικές ψηφιακού γραμματισμού νέων εφηβικής ηλικίας και (γλωσσική) εκπαίδευση*. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας.

http://www.greek-language.gr/greekLang/modern_greek/studies/ict/teens/index.html

Κουτσογιάννης, Δ. 2012. «Ο ρόμβος της γλωσσικής εκπαίδευσης». Στο *Μελέτες για την ελληνική γλώσσα. Πρακτικά της 32^{ης} Συνάντησης του Τομέα Γλωσσολογίας Α.Π.Θ.* Θεσσαλονίκη: ΙΝΣ (Ίδρυμα Μ. Τριανταφυλλίδη), 208-222.

http://ins.web.auth.gr/images/MEG_PLIRI/MEG_32_208_222.pdf

Κουτσογιάννης, Δ., Ακριτίδου, Μ. & Σ. Αντωνοπούλου. 2010. «Διαδραστικά συστήματα διδασκαλίας και η αξιοποίησή τους στα φιλολογικά μαθήματα». Στο *Επιμόρφωση Εκπαιδευτικών για την αξιοποίηση και την εφαρμογή των ΤΠΕ στη διδακτική πράξη. Επιμορφωτικό Υλικό για την Επιμόρφωση των Εκπαιδευτικών στα ΚΣΕ*. Κλάδος ΠΕ 02. Πάτρα: ΕΑΙΤΥ.

<http://blogs.sch.gr/polharit/files/2011/11/diadrastikoipe02final-100913082431-phrapp01.pdf>

Kress, G. 2000. «Σχεδιασμός του γλωσσικού προγράμματος σπουδών με βάση το μέλλον», *Γλωσσικός υπολογιστής* 2, 111-124.

<http://www.komvos.edu.gr/periodiko/periodiko2nd/glossika/kress/index.htm>

Kress, G. & T. van Leeuwen. 2001. *Multimodal Discourse. The Modes and Media of Contemporary Communication*. London: Arnold.

Wiles, D. 2009. *Το αρχαίο ελληνικό δράμα ως παράσταση. Μια εισαγωγή*. Μτφρ. Ε. Οικονόμου. Αθήνα: ΜΙΕΤ.